

ЯРОСЛАВ ХАШЕК

ЗЕМЛЯЧЕСКА СРЕЩА

Превод от чешки: Светомир Иванчев, Стефан Бошнаков, Василена
Мирчева, 1998

chitanka.info

I.

Някои хора изневиделица стават забележителни. Сума години човек не забелязва нищо особено у тях, те са си съвсем обикновени, скромни и порядъчни граждани, които изпълняват задълженията си към семейството, отечеството и обществото като цяло. Ненадейно обаче горкия човечец нещо го прихваща и той започва да заразява с него все повече и повече хора.

Решава например, че е изобретил вечен двигател, пуска обява във вестника, дечицата му стават за посмешище на съучениците си, а съпругата му, която отначало се е хвалила наляво и надясно: „На мен пък мъжът ми измисли перпетуум-мобиле“, се превръща в прицел за всевъзможни обиди и оскърбления, докато накрая се принуди да отиде да се удави. После един ден успяват да подлъжат изобретателя, че го водят на среща с министъра на културата и просветата, пожелал да се запознае с него, качват го във файтона и хайде в лудницата!

Още по-голямо безумие обаче е свикването на земяческа среща, понеже този вид умопомрачение неусетно впримчва в мрежите си множество хора, които са се родили в дадено селище, смятат се за земяци и в пристъп на глупост гордо заявяват „еди-къде си съм роден“, сякаш самите те изобщо имат някаква заслуга за това, че са се родили.

II.

Когато професор Йерал пристигна в родното си гнездо през ваканцията, никой не откри в него нищо особено. Беше съвсем обикновен трезвомислещ човек, благоразумен във всяко едно отношение. Сам предложи да изнесе слово на тържеството за Ян Хус и от тази работа нищо не излезе, защото си беше написал речта на лист и започна да я чете, когато вече се здрачаваше, и понеже нищо не виждаше, от устата му излизаше само неразбираем брътвеж. Освен това има неблагоприятното да сравни магистър Ян Хус с Иванчо от народното творчество и на другия ден страшно се засегна, когато му казаха, че е говорил дивотии.

Оттогава в родното му място започнаха да говорят: „Ще видите, че господин професорът ще направи още някоя щуротия, докато е тук.“

И не сгрешиха.

Тъкмо се беше наобядвал, когато ни в клин, ни в ръкав каза на съпругата си:

— Да, да, реших да свикам земляческа среща.

Госпожа професоршата се разплака. Хлипанията ѝ бяха прекъснати от гласа на професор Йерал:

— Да, ще свикам среща на земляците и ще напиша по този случай едноактна пиеса. В нея ще представим отдавна покойни наши земляци как си пият бирата и си хапват варена свинска глава... — професорът направи пауза и после продължи: — Ето как стои работата със свинската глава. На един от каменоделците му умира прасето и мъжете, както си пийват бирата, пращат човек при месаря да му каже, че каменоделецът иска веднага да му се заколи прасето, а пък жена му трябва веднага да му свари главата и да им я изпрати, после пристига самият каменоделец, той също си хапва от свинската глава, без да разбере, че яде от собственото си прасе, накрая цялата работа излиза наяве и завесата пада.

Нещо тежко се стовари на земята.

След няколко часа, когато госпожа професоршата отново се върна в съзнание, първата ѝ работа беше да хвърли отчаян поглед към съпруга си, който седеше до постелята ѝ и побърза да я успокои:

— Не се притеснявай, злато мое, тъкмо съставям текста на поканата за земляческата среща.

Надвечер госпожа професоршата дотолкова се беше оправила, че стана от леглото и успя да повика лекар, на когото обясни всичко. Той най-напред я попита да не би господин професорът да е пиян, после се поинтересува дали и преди не е имал подобни пристъпи, разпита я и с какво се е хранил, преди да се сети да свика земляческа среща. Накрая двамата стигнаха до извода, че сигурно е от гъбите, тъй като професорът освен всичко друго беше прочут и с навика си да бере разни праханки и мухоморки и да ги приготвя по рецептите за ядливи гъби.

— Явно е под въздействието на токсични вещества — загадъчно обяви лекарят. — Тези работи се лекуват само с повръщане, очистително, ракия, леден компрес на челото и горещо кафе. Ето ви, мила госпожо, тези три прахчета, сипете му ги незабелязано в яденето! Какво имате за вечеря?

— Пак никакви отровни гъби, господин докторе.

— Отлично — каза лекарят. — Те са най-подходящи.

III.

Къде ли са земяците? Къде ли са всички родени в градчето? На професор Йерал му се струваше, че свиква среща на земяците от цялото Земно кълбо. Сутрин се събуждаше вир-вода и си спомняше за сънуваната през нощта среща, на която са се събрали земяците от Лондон, Париж, Берлин, Виена, Прага и от някакъв неизвестен градец в Нова Зеландия.

От местния полицейски инспектор господин Щепанек професор Йерал получи адресите на починали преди трийсет години в чужбина хора, до които по технически причини поканата не бе достигнала.

Началникът на пощата добросъвестно предаваше на организатора на срещата на родените в града върнатите по пощата недоставени покани за земяческата среща с надпис: „Лицето починало“, „Лицето не живее на посочения адрес“. Чак след две седмици пристигна писмо от Америка с лепенка, чийто английски текст в превод гласеше: „Вашият земяк и адресат е обесен за обир, убийство и изнасилване на една негърка от щата Илинойс, окръг Маченсън.“

Това, естествено, не значеше нищо, понеже, след като идеята е жива, това, че един земяк бил обесен в далечната чужбина, не би могло никого да разубеди.

Получиха се няколко писма с извинения от поканени земяци, че няма да имат възможност да дойдат. От Виена пристигнаха три отговора, сякаш писани под диктовка, с обяснения, че поканените нямали намерение да прахосват един милиард крони и затова плюят на цялата работа.

Четирима от поканените от различни краища на републиката искаха да им се осигурят пътни и дневни. Щели да се отблагодарят с разкази на случки пред земяците за живота далеч от родния град и с рецитиране на стихове.

Полицейската дирекция в Прага съобщи на професор Йерал, че още през 1906 г. е издадена заповед за арестуването на земяка му

Индриж Марек за кражба на казан за ракия и за лъжесвидетелстване.

Пристигна също и настоятелната молба на вдовицата на земяка Валкаун, която молеше общината да ѝ отпусне заем от 600 крони за закупуването на машинка за правене на сладолед, с която да може да се прехранва през лятото.

Търговският представител на фирма за производство на спиртни напитки господин Хумера пишеше, че ще дойде на срещата само ако по време на тържественото откриване бъде отворен бюфет, където да се предлагат ликьори на неговата фирма. Прилагаше ценоразпис.

Земякът Дурих изпрати вместо себе си писмо без марка, съдържащо страшни обиди. Едва сега, след толкова години, се сещаха за него, след като го изгонили от града с обвинението, че бил задигнал часовника от кулата на кметството.

Станаха и разни недоразумения покрай поканените участници. При съвещанието с господин кмета, кого да поканят, изплуваха, разбира се, имена от тъмното далечно минало.

— Знам със сигурност — бе рекъл кметът, — че преди години тук имаше един търговец, Нерглер, който се пресели в Космоноси.

Ето какво отговори управата на болницата за душевноболни в Космоноси: „Приложена, ви връщаме изпратената покана, уведомявайки ви, че вашият земяк Карел Нерглер почина в повереното ни лечебно заведение на 16 юли 1901 г. При постъпването му в болницата документите му за самоличност са били изгубени. Самият пациент не беше в състояние да ни даде достоверни сведения, откъде са го докарали. Въз основа на вашето съобщение за самоличността на болния ви изпращаме искане от ликвидационната комисия общината да изплати разноските по лечението на починалия.“

IV.

В уречения ден професор Йерал ходеше ту към пътя за Броумов, ту към пътя за Долнотузко, за да види не се ли задават пеша или с превозно средство поканените земляци.

Никой не се задаваше. Господин професорът се сети, че биха могли да пристигнат и откъм Мала скала, и изпрати жена си горе на хълма, за да гледа натам.

Госпожа професоршата седна на един камък на най-високата точка и се разплака. След толкова години щастлив брак да ѝ дойде такова нещо до главата.

Откъм Мала скала също никой не идваше. Тя стоя отчаяна два часа на поста си, след което погледна надолу към градчето и получи истеричен пристъп, като видя, че долу професор Йерал се катери по покрива на кметството и издига държавното знаме в чест на земляческата среща. Тя слезе в градчето, където я посрещна съпругът ѝ, който със странен блясък в очите я придърпа в една странична уличка и я попита кратко:

— Колко души идват?

— Хм — каза небрежно тя, — сигурно са изпуснали влака и ще дойдат с вечерния, той нали прави много удобна връзка с останалите. Няма да има нужда да се прекачват.

Изведнъж го завладя такъв порив на оптимизъм, че хукна към кръчмата, където трябваше да се проведе вечеринката в чест на новопристигналите земляци, и попита има ли достатъчно маси и столове.

Кръчмарят се въртеше като муха без глава, защото беше доставил повече от шейсет шницела, беше шест часа вечерта, само след два часа трябваше да започне вечеринката, а все още не бе пристигнал нито един от поканените земляци.

А професор Йерал, сякаш за да го ядоса още повече, му каза:

— Дано само да стигнат шницелите, нали знаете, повечето ще пристигнат със семействата си. Такава земляческа среща оставя

незабравими спомени. Всеки от земляците ще иска да сподели радостта си със своите най-близки хора... Най-важното е да направите повечко салата от краставици, нали знаете, нищо не освежава по-добре от тях, ще дойдат хората съсипани от пътя, някои ще са пътували по два дни, докато пристигнат от Словакия.

След като даде разпорежданията си, професор Йерал отиде още веднъж да види какво е положението на долния и на горния път. От едната страна не идваше никой. От другата се виждаха няколко човека, които се изкачваха нагоре, сред тях се забелязваше и един униформен.

Професор Йерал хукна към кметството и викна:

— Земляците пристигат!

И не грешеше.

Откъм Марихощице караха в тукашното старопиталище земляк и землячка, дядо и баба Сохорови.

Професор Йерал обаче все още не знаеше за тази трагедия, понеже в този момент си беше вкъщи, крачеше напред-назад и си преговаряше поздравителното слово, поглеждайки в листа.

Наближаваше осем часа, а все още не бе пристигнал никой.

В стаята кънтеше гласът на господин професора:

— И тъй като в живота на човека няма по-благодатно време от детството, поздравявам ви с добре дошли на тази среща и още веднъж...

През това време в кухнята госпожа професоршата слагаше мокър компрес върху разплаканите си очи.

V.

Същата вечер в местното полицейско управление се получи съобщение, че от следствения арест към съда в Кодан е избягал рецидивистът Ченек Хроуда, който по всяка вероятност се е запътил към родния си град, за да си набави някакви пари. Полицаяите бяха уведомени също така малко преди тържественото начало на срещата в осем часа вечерта, че някакъв непознат прескача оградите на хорските къщи из града.

Така Ченек Хроуда пристигна на земяческата среща.

VI.

В земляческата среща взеха участие само тукашните хора, които се виждаха всеки ден, непрекъснато се срещаха по кръчмите или на площада, без изобщо да си дават сметка, че са земляци и че имат право на такива срещи само веднъж на десет години.

Днес те пристигнаха на вечеринката като на театър. Имаше и неколцина временно пребиваващи в града — учители и други подобни, които можеха да бъдат удостоени със званието „приятели на земляците“.

Гостилничарят си скубеше косите, като гледаше купчината шницели и казана за пране, препълнен със салата от краставици. Организаторът на срещата господин професорът Йерал поглеждаше към шницелите, помирисваше ги и казваше:

— Жалко, че се нахраних у дома. Жена ми беше приготвила пресни картофи с извара. Шницелите дали ще стигнат?

Гостилничарят промърмори нещо и в отчаянието си захапа два шницела наведнъж, но внезапно подскочи, сграбчи в двете си ръце по една шепка шницели и пристъпи застрашително към професора, който с детска наивност му рече:

— Няма как да не дойдат, затова да не избързвам с официалното откриване. Сигурно са променили разписанието на влаковете...

В този момент гостилничарят се нахвърли върху него и започна да му тъпче шницели в устата, крещейки:

— Хапнете си, хапнете си, господин професоре!

Беше по-лошо, отколкото да ти натъпчат устата с парцали. Професорът започна да се задушава и да посинява, строполи се от стола си на земята, а гостилничарят в буквалния смисъл на думата го погребва под купчината шницели, които нахвърля отгоре му, после докопа салатата от краставици, изсипа я върху него, връхлетя в салона и викна:

— Земляци, хайде на вечеря...!

VII.

Земляческата среща имаше и съдебен отзвук. Щом оздравя, господин професорът веднага напусна града, кръчмарят е в районния съд, рецидивиста Ченек Хроуда полицаите откараха направо от земляческата среща в съдилището в Кодан, а госпожа професоршата всеки ден дотяга на съпруга си с въпроса:

— Кажи ми, ако обичаш, какво смяташ да предприемеш догодина?

Професор Йерал не отговаря, а вечер, преди да заспи, обмисля идеята следващата година да свика в Прага среща на всички родени в Прага и областта, пък ако рече Господ, след две години да свика на историческата планина Ржип и равнините около нея среща на родените в цялата Чехословашка република.

От една малка искра понякога пламва голям пожар.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.